

El desconfinament del conflicte social

«Confrontar la vida amb l'economia, com si aquesta fos una cosa pròpia de grans empreses, és un contrasentit»

Hem entrat a la segona onada de propagació de la Covid-19 amb les defenses baixes. Als errors constatats de gestió pública, com una desescalada accelerada del primer confinament, hem de sumar-li que el nostre sistema públic de salut no ha disposat de temps suficient per enfortir-se prou després d'haver de fer front a la pandèmia durant el primer període d'emergència sanitària. Lamentar-se ara de les retallades acumulades durant una llarga dècada és un exercici inútil. No hi ha temps per a lamentacions. És imprescindible continuar enfortint a curt el sistema, per absorbir la segona onada de contagis i, sobretot, per disposar de capacitat de reacció davant de possibles futures amenaces a la salut. N'hi haurà més. I la salut, sembla que ara tothom ho té clar, és un bé públic.

Però si el sistema sanitari és encara feble i la capacitat econòmica per enfortir-lo a curt també, les mesures de contenció de la pandèmia basculen necessàriament en favor de totes aquelles que impliquen confinaments, en plural, perquè hem pogut comprovar arreu que hi ha diverses maneres de confinar-se, com si es tractés d'una escala de graus de confinament. El més categòric i dur: el domiciliari. Se'n parla molt d'aquest darrer: les veus autoritzades l'evocuen en un sentit disciplinari, amb un to entre preocupat, per les conseqüències socials que comportaria, i amenaçador, com el darrer cartutx que les autoritats públiques faran servir si la ciutadania no es disciplina i el virus manté la seva velocitat de propagació.

Però ara no som al març, quan d'imprevist ens vàrem haver de tancar durant setmanes que s'anaven acumulant una darrera l'altra. Entre el temor i l'estupefacció, una immensa majoria de persones i famílies es van tancar arriscant moltes d'elles altres béns necessaris per tirar endavant amb la vida, particularment treballs, sous i negocis. Llavors el clima social fou de contenció i de reconeixement per l'esforç col·lectiu i professional per doblegar la famosa corba. Se sortia a les balconades a aplaudir i es cantava als terrats.

Però ara som al novembre i venim d'experimentar el dolor social del coronavirus. Amb la constatació que la gestió política de la pandèmia ha estat massa sovint erràtica i interessada; amb l'evidència que les mesures de protecció social en favor d'aquells a qui la pandèmia ha arrossegat a la pobresa es perden en un marasme burocràtic; amb la confirmació que les mesures antipandèmiques de caràcter igualador de la població havien deixat sense atendre adequadament infants i adolescents, gent gran, persones amb discapacitats, dones víctimes de violència masclista, entre d'altres.

El confinament domiciliari en la majoria de llars d'aquest país, pensades per sortir a respirar a fora, ha engegat a dida moltes precarietats convencionals, i ha accentuat el patiment de qui pot tenir sostre, però no llar. S'han abaixat persianes, no es troba feina i se'n perd. El clima popular de novembre és el de la desesperança, espoleta de la ràbia social.

Les mesures de confinaments contra pandèmics d'aquesta segona onada seran contestades sistemàticament. El malestar social té una velocitat de propagació igual o superior a la del coronavirus. Les protestes que ja es produeixen i s'aniran produint tindran motius diferents i empraran tècniques de mobilització dispars. Mantindran el conflicte la gent treballadora que necessita treballar (sigui propietària d'un establiment o negoci, o bé aspiri a mantenir un contracte de treball); sectors professionals sencers (com el sanitari mateix o l'univers de la cultura, la gran sacrificada sempre que pinten bastos); les organitzacions de suport a les persones en situació

d'exclusió social; la joventut que encadena dues crisis i el sistema que la vol recloure a casa dels pares no li proporciona un horitzó de futur.

Probablement també tornarem a veure episodis de violència com els que ja es produeixen aquí i a tantes ciutats europees. Una violència erràtica, espasmòdica, que serà instrumentalitzada per l'extrema dreta i tota mena de negacionistes conspiranoics. Però les autoritats polítiques i els opinòlegs habituals faran molt malament si despatxen les protestes amb etiquetes simples: egoistes, interessats, fatxes, rarets. Provocaran l'increment de la ràbia social.

S'ha arribat a un punt que la conformitat popular de tancar-se a casa a clau i forrellat tant com sigui necessari només seria possible si les morts a causa de la Covid-19 es disparessin tant que, qui més qui menys, tothom sabés d'algú conegut o pròxim mort per coronavirus. Si no hi ha una certesa palmària, vivencial, de la mortaldat, moltes persones valoren necessàriament altres béns a banda dels de la pròpia salut i la dels altres, com per exemple els materials, aquells que també permeten viure. Confrontar la vida amb l'economia, com si aquesta fos una cosa lletja pròpia de grans empreses extractives de totes les coses boniques que té la vida, és un contrasentit i una declaració naïf que no té cap mena de relació amb la realitat concreta.

La immensa majoria de la gent, per viure amb dignitat, necessita treballar. I massa sovint, ni treballant troba aquesta dignitat. Però no té alternativa a pensar. I no hi ha expert que resolgui confrontacions de valors socials. Tothom valora la seva pròpia vida, però també viure-la amb dignitat, i no sempre una cosa i l'altra van juntes.

No és realista pensar que en 15 dies, o els que siguin, en aquest país tothom es podria tancar sense atendre a les diferents necessitats, sense protecció vers el futur immediat, sense poca cosa més que esperar que la corba s'aplani i el sistema de salut deixi d'estar conjunturalment tensionat. No ho és, de realista. Hi haurà resistència activa (les protestes) i passiva (eixides de casa clandestines o sota qualsevol pretext).

Per això és molt important que, primer, col·lectivament cooperem per no arribar a un estadi de confinament domiciliari i, segon, que els governs escoltin i reconeixin altres veus que les dels experts en epidèmies i els gestors mèdics: les vivencials de la seva pròpia ciutadania i la de les ciències socials. Col·laborem, encara que sigui a desgrat, perquè el mal de no col·laborar sempre serà superior. I exigim que quan la corba s'aplani els famosos rastrejos estiguin a l'altura de les necessitats fins al punt que ens facilitin més conviure amb la pandèmia.